

บทที่ 3

ข้อมูลและรายละเอียดพื้นที่ศึกษา

3.1 ข้อมูลทั่วไปทุ่งกุลาร้องไห้ (กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2521)

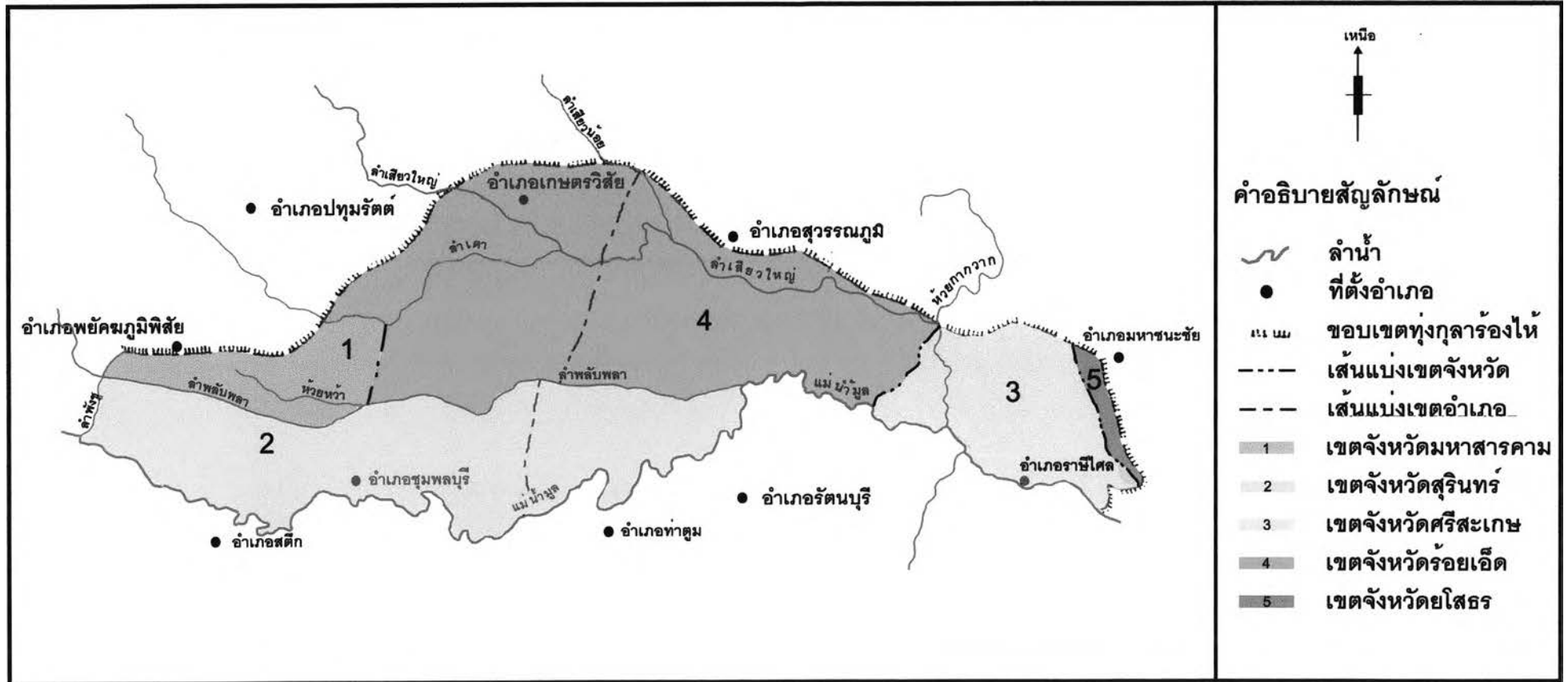
3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นส่วนหนึ่งของที่ราบสูงโคราช ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีเนื้อที่ประมาณ 2,107,691 ไร่ และกินบริเวณครอบคลุมถึง 5 จังหวัด ของทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้อยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดสุรินทร์ ติดต่อกันประมาณ 70 เพอร์เซ็นต์ คือ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัยของจังหวัดร้อยเอ็ด และอำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูมของจังหวัดสุรินทร์ ที่เหลืออีกประมาณ 30 เพอร์เซ็นต์อยู่ในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อำเภอราษีไศล ของจังหวัดศรีสะเกษ และอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดอุบลราชธานี

อาณาเขตของพื้นที่บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ มีดังนี้

ทิศเหนือ	จดลำเสียวน้อย ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตน์ และอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศใต้	มีแม่น้ำมูลเป็นเส้นแนวเขตตลอดความยาวของพื้นที่ จนถึงอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	จดเขตอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยถือเส้นแบ่งเขตระหว่างจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์เป็นหลัก มีลำพังซุเป็นเส้นแบ่ง
ทิศตะวันออก	จดเขตอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพที่ 3.2 แผนที่แสดงอาณาเขตของทุ่งกุลาร้องไห้

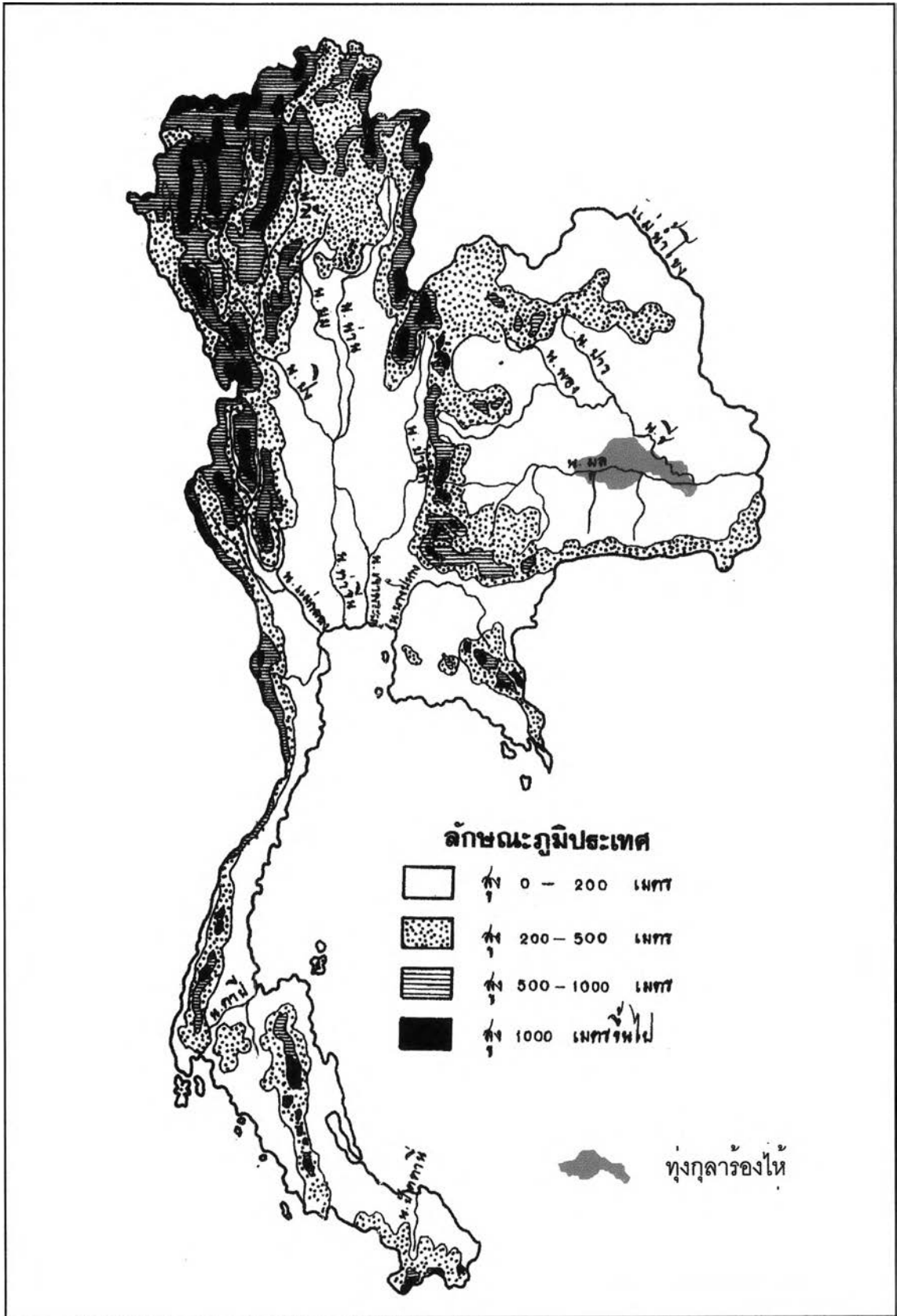
ที่มา : แก้ไขเพิ่มเติมจากเอกสารทุ่งกุลาร้องไห้ ภาค 1 ข้อมูลเบื้องต้นและการวางแผนการใช้ที่ดิน, กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2521.

3.1.2 สภาพภูมิประเทศ

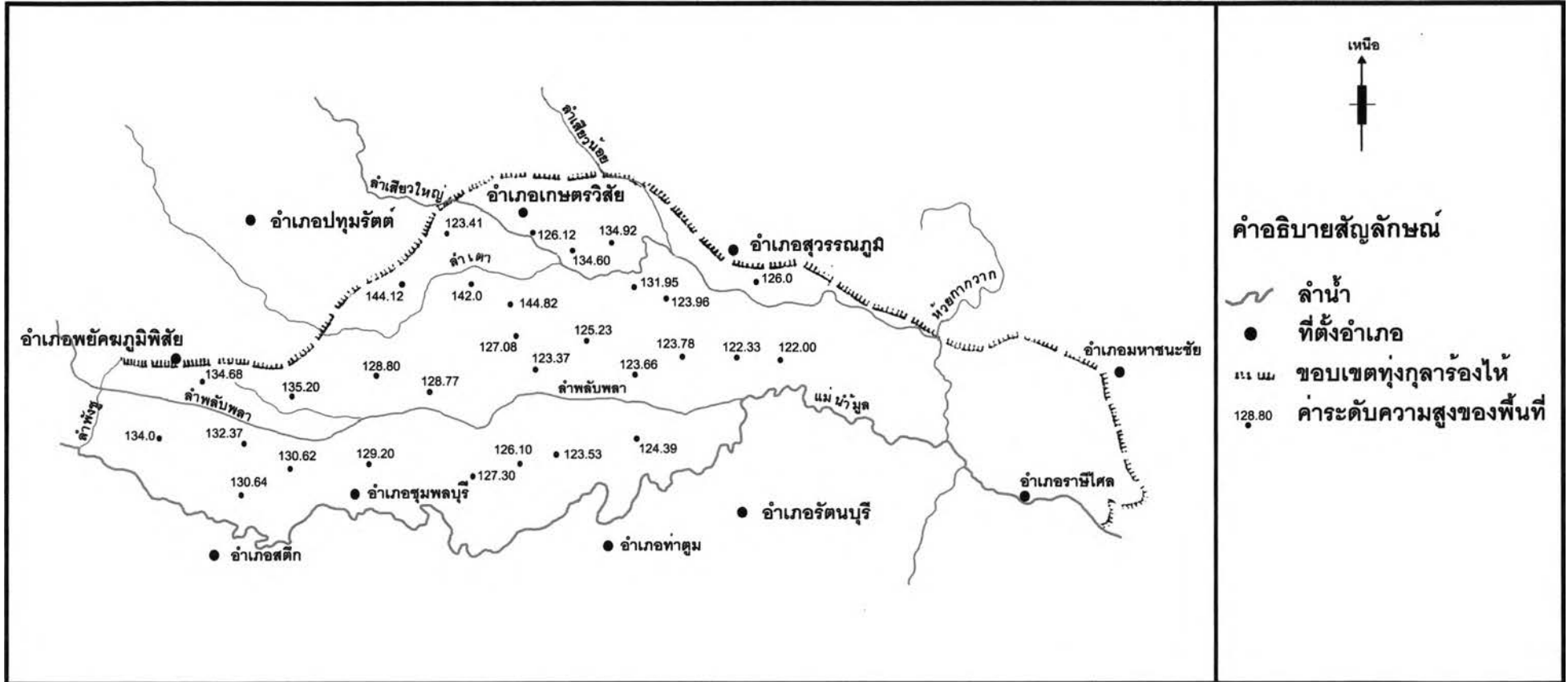
ลักษณะพื้นที่ทั่ว ๆ ไปของทุ่งกุลาร้องไห้เป็นแบบกั้นกระทะหงาย คือรอบ ๆ ชายทุ่งจะเป็นส่วนที่สูงและลาดเทลงมาหาส่วนกลาง ลักษณะพื้นที่ราบเรียบ ถึงค่อนข้างราบเรียบ และทางด้านทิศเหนือของทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นเขตชายทุ่งและส่วนใหญ่เป็นบริเวณเขตอำเภอเกษตรวิสัยและอำเภอปทุมรัตน์ ลักษณะพื้นที่จะเป็นลักษณะค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นแบบลูกคลื่นลอนลาด บริเวณพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 115 – 144 เมตร ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลบริเวณกลางทุ่งกุลาร้องไห้ส่วนใหญ่จะอยู่ใน ระหว่าง 123 – 130 เมตร ส่วนระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลส่วนที่ต่ำที่สุดประมาณ 115 – 120 เมตร อยู่ในบริเวณแม่น้ำมูล และลำเสียว เขตอำเภอราศีไศล และริมห้วยพลับพลากับริมแม่น้ำมูลเขตอำเภอท่าตูม และอำเภอชุมพลบุรี ส่วนที่สูงที่สุดของพื้นที่สำรวจ มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 140 – 144 เมตร ในเขตอำเภอปทุมรัตน์

3.1.3 ธรณีวิทยา

จากรายงานของกรมทรัพยากรธรณีพบว่า มีประมาณเกลืออยู่ใต้ดินมากมายบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งมีทั้งแหล่งหินเกลือ ในระดับความลึกจากผิวดินบน 16,500-18,000 เมตร (550-600 ฟุต) มีความหนาไม่น้อยกว่า 6,000 เมตร (200 ฟุต) โดยเฉพาะในเขตอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีแหล่งหินเกลือหนากว่า 9,000 เมตร (300 ฟุต) ในเขตอำเภอสวรรณภูมินี้มีแหล่งเกลือบาดาลเกิดจากน้ำซับขึ้นมาจากต้นสระพันชั้น ซึ่งคาดอยู่ด้วยหินทราย น้ำเกลือซับขึ้นมาจากรอยแตกของหินทรายจะมีความเข้มข้นของ NaCl เกินกว่า 100,000 ppm.

ภาพที่ 3.3 แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ในระดับภูมิภาค
ที่มา : ทุ่งกุลาร้องไห้ ภาค 1 ข้อมูลเบื้องต้นและการวางแผนการใช้ที่ดิน
กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2521.

ภาพที่ 3.4 แผนที่แสดงระดับภูมิประเทศของพื้นที่ทุ่่งกุลาร้องไห้
 ที่มา : ทุ่่งกุลาร้องไห้ ภาค 1 ข้อมูลเบื้องต้นและการวางแผนการใช้ที่ดิน,
 กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2521.

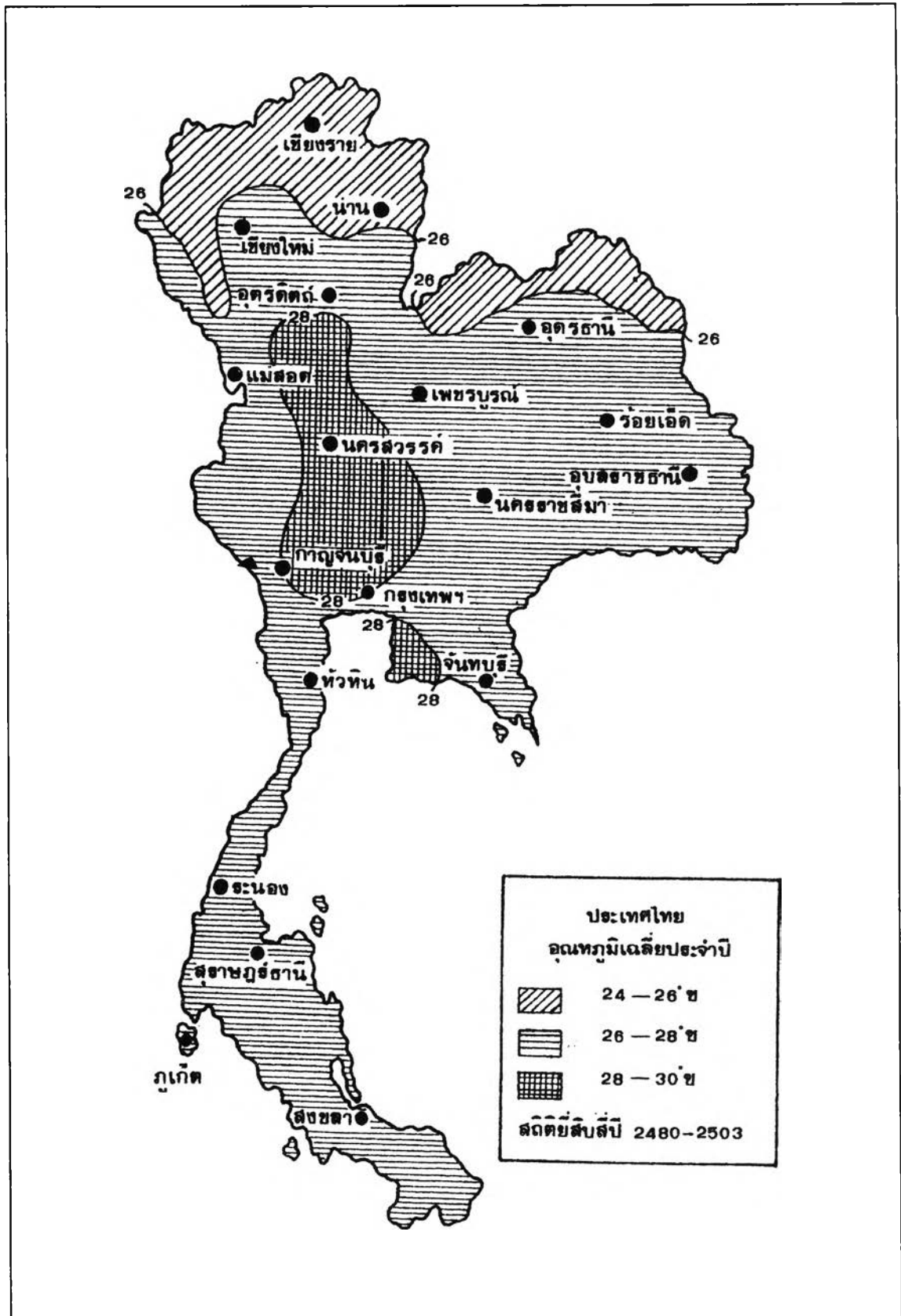
3.1.4 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบ Tropical Savannah Climate (Koppen "AW") ซึ่งในรอบปีหนึ่งจะมีช่วงฝนตกกระยะหนึ่งสลับกับช่วงระยะเวลาที่แห้งแล้ง

1. ฝน ฝนที่ตกในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้เป็นฝนจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฝนจะเริ่มตกชุกในเดือนพฤษภาคมหรือปลายเมษายน มีช่วงเว้นเว้นในเดือนมิถุนายน หรือกรกฎาคม จะตกชุกมากในเดือนสิงหาคม กันยายน และตุลาคม มีปริมาณฝนรวมทั้งปีประมาณ 1,340 มิลลิเมตร โดยมีปริมาณสูงสุดในเดือนกันยายนหรือเดือนธันวาคม

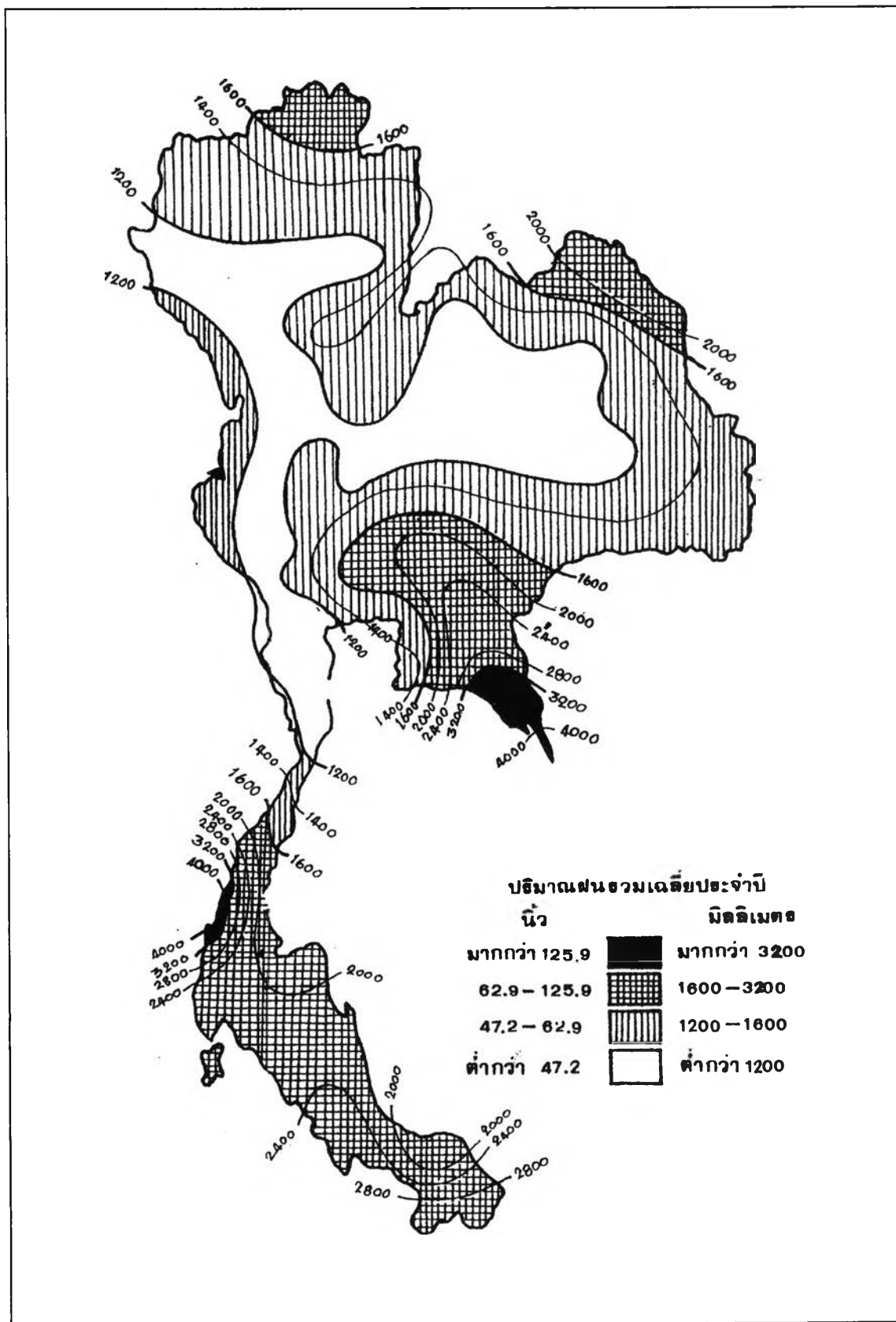
2. อุณหภูมิ โดยการใช้ค่าเฉลี่ยที่อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 22.6°C ในเดือนมกราคม ถึง 30.5°C ในเดือนเมษายน

3.2.4.3 ความชื้นสัมพัทธ์ โดยการใช้ค่าเฉลี่ยวัดที่อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ค่าความชื้นสัมพัทธ์อยู่ระหว่าง 52.7% ในเดือนมีนาคม ถึง 77.7% ในเดือนกันยายน

ภาพที่ 3.5 แผนที่แสดงอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีของประเทศไทย (พ.ศ. 2480-2503)
ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา

ภาพที่ 3.6 แผนที่แสดงปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ยประจำปีของประเทศไทย
ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา

3.1.5 อุทกวิทยา

ในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้มีลำน้ำที่สำคัญ 2 สายคือ ลำปลับพลาและลำเสียวใหญ่

1. ลำปลับพลา ไหลจากท้องที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผ่านพื้นที่ตอนใต้ของทุ่งกุลาร้องไห้ ไปไหลลงลำน้ำมูล ในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

2. ลำเสียวใหญ่ ตั้งต้นจากอ่างเก็บน้ำหนองบ่อ อำเภอบรบือ ไหลผ่านอำเภอนาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม อำเภอเกษตรวิสัย และอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไปลงลำน้ำมูลที่อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นเขตสุดทุ่ง นอกจากนี้ลำเสียวใหญ่ยังมีลำน้ำสาขาอีก

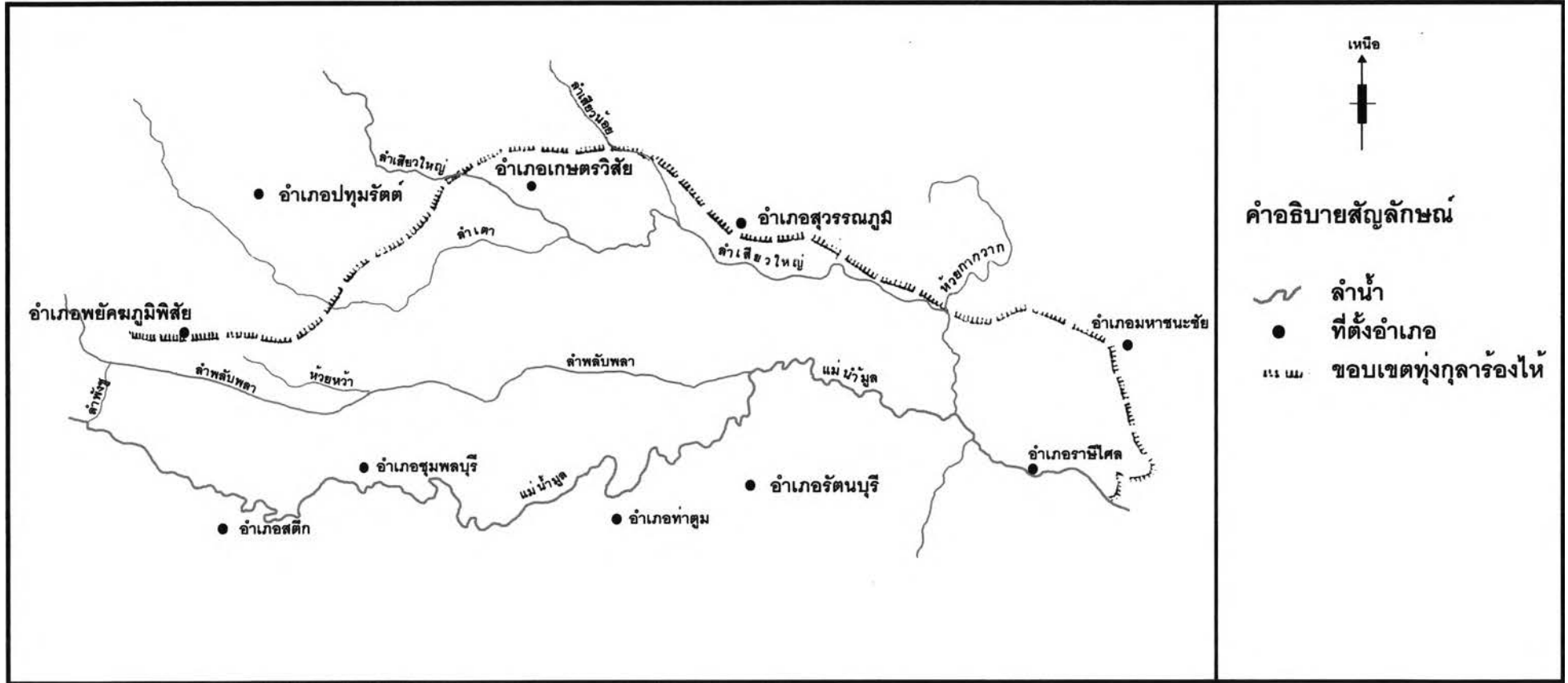
2 สาย คือ

- ลำเสียวน้อย ไหลลงมาจากอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดแล้วลงร่วมทางฝั่งซ้ายของลำเสียวใหญ่ในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

- ลำเตา ไหลมาจากอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไปร่วมกับลำเสียวใหญ่ทางฝั่งขวาในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

นอกจากลำน้ำในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ที่ตั้งที่กล่าวมาข้างต้นยังมีลำน้ำที่สำคัญอีก 2 ลำน้ำ ซึ่งอยู่เป็นเส้นขอบเขตของทุ่งกุลาร้องไห้ ได้แก่ แม่น้ำมูล เป็นลำน้ำกั้นขอบเขตของทุ่งกุลาร้องไห้ตลอดความยาวทางด้านทิศใต้ และลำพังงู เป็นเส้นขอบเขตทางด้านทิศตะวันตกของทุ่ง

ลำน้ำต่าง ๆ ที่ได้กล่าวตอนต้นเหล่านี้มีสันปันน้ำเตี้ย ๆ พื้นที่ราบและมีลักษณะเป็นนาปนป่าละเมาะแทบทั้งสิ้น ไม่มีน้ำไหลตลอดปี คงมีน้ำไหลอยู่เป็นห้วง ๆ ตื้น ๆ ในฤดูแล้งเท่านั้น ระหว่างลำน้ำสายต่าง ๆ มีเนินดินสูง ๆ ต่ำ ๆ ทำนองเป็นหลังเต่า เรียงรายอยู่เป็นระยะ ๆ ในฤดูน้ำ ๆ จะท่วมเนินเหล่านี้แทบทั้งสิ้น แต่ในตอนปลายฤดูฝนระหว่างปลายเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายนน้ำในลำน้ำสูงขึ้นไหลป่าเข้าทุ่ง จนมีสภาพเป็นทะเลสาบ โดยมีความลึกระหว่าง 0.50 – 2.50 เมตร และจะท่วมอยู่ประมาณ 15 – 20 วันเป็นประจำทุกปี ด้วยเหตุนี้ทุ่งกุลาร้องไห้จึงขาดแคลนน้ำในตอนต้นฤดูฝน และจะถูกน้ำท่วมในตอนปลายฤดูฝน

ภาพที่ 3.7 แผนที่แสดงลำน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

ที่มา : ทุ่งกุลาร้องไห้ ภาค 1 ข้อมูลเบื้องต้นและการวางแผนการใช้ที่ดิน,
กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2521.

3.1.6 พืชพันธุ์และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

พืชพันธุ์โดยทั่ว ๆ ไปของบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ประกอบด้วยทุ่งหญ้าและนาสลับกับป่าละเมาะ โดยมีต้นไม้เตี้ยขึ้นกระจัดกระจายในบริเวณชายทุ่งกุลาร้องไห้ บริเวณใจกลางทุ่งมีลักษณะเป็นทุ่งหญ้าสลับกับนา โดยทุ่งหญ้าเหล่านี้เป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ พกวัชพืชที่ขึ้นอยู่ทั่วไปใช้เลี้ยงสัตว์ไม่ได้เพราะเป็นวัชพืชที่ไม่มีคุณค่าทางอาหาร(Unpalatable Grasses) สัตว์เลี้ยงประเภท โค กระบือ ไม่ชอบ

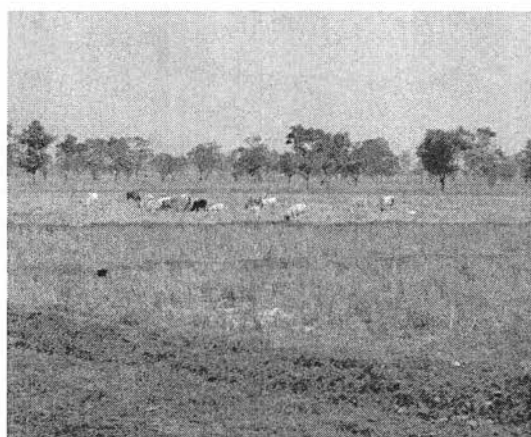
ในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำนา การทำเกษตรกรรมจะทำในบริเวณใกล้บ้านหมู่บ้านและชายทุ่ง ทั้งนี้เนื่องจากการคมนาคมติดต่อกันภายในทุ่งยังมีความลำบาก เมื่อถึงฤดูฝนน้ำก็จะหลากลงมาท่วมพืชผลทำให้ต้นข้าวเสียหาย และขาดแคลนในฤดูแล้ง ซึ่งในปัจจุบันมีการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ที่ดินในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มากขึ้น ทำให้ข้าวหอมมะลิที่มาจากทุ่งกุลาร้องไห้เป็นพันธุ์ข้าวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ต้องการของตลาด

ภาพที่ 3.8 - 3.10 แสดงลักษณะทุ่งหญ้าสลับกับป่าละเมาะซึ่งพบโดยทั่วไปในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

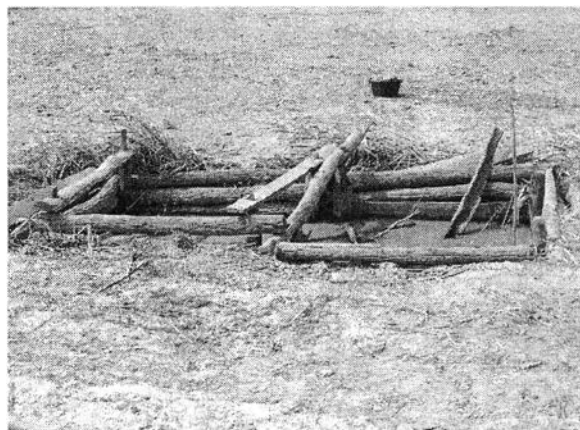

ภาพที่ 3.11 - 3.12 แสดงลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณป่าโปร่งและทุ่งหญ้าที่อยู่ใกล้เคียง

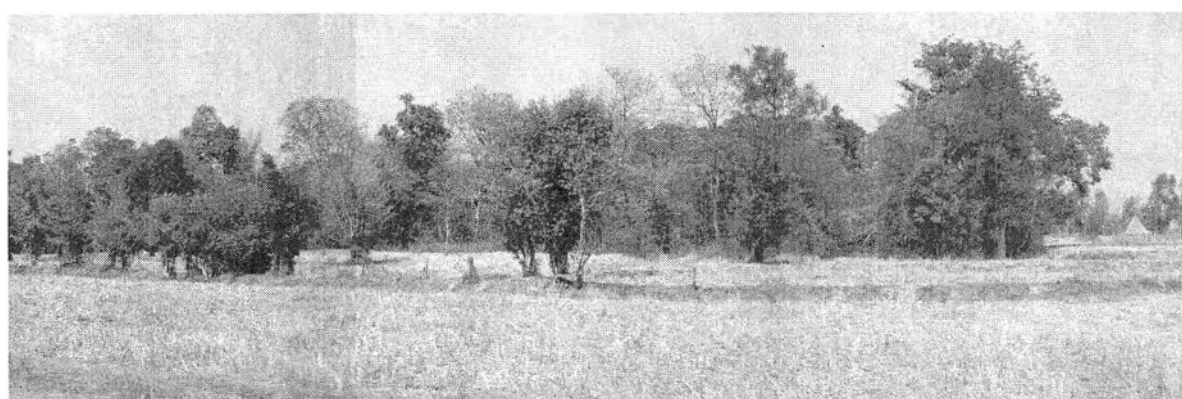

ภาพที่ 3.13 - 3.16 แสดงลักษณะการใช้ที่ดินในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

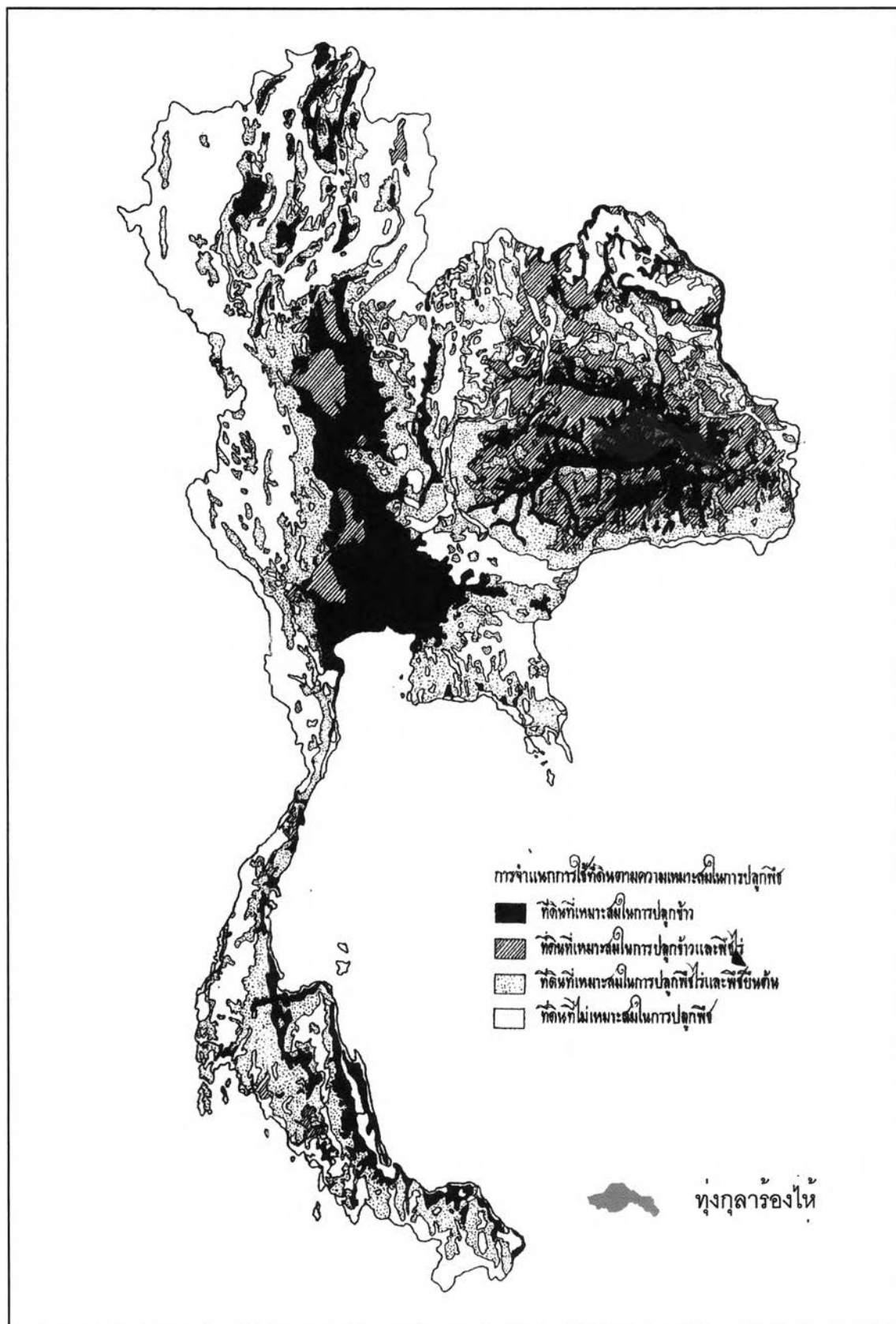
ส่วนใหญ่เป็นการทำนา และเลี้ยงสัตว์ โดยสภาพทั่วไปของพื้นที่เป็น ทุ่งโล่งกว้าง มีไม้ยืนต้นขึ้นประปราย ตามขอบทุ่ง เช่น มะขาม ชีเหล็ก ยาง

ภาพที่ 3.17 – 3.18 แสดงลักษณะการปรับที่ดินให้สามารถเก็บกักน้ำ เพื่อใช้ในกิจกรรมทางการเกษตร ซึ่งมีทั้งการขุดสระน้ำรอบๆ พื้นที่นา และขุดบ่อน้ำกระจายทั่วไปในพื้นที่ทำกิน ซึ่งนอกจากจะเพื่อใช้ในการเกษตรแล้ว สระน้ำที่ขุดยังเป็นแหล่งอาหารของคนในพื้นที่ด้วย

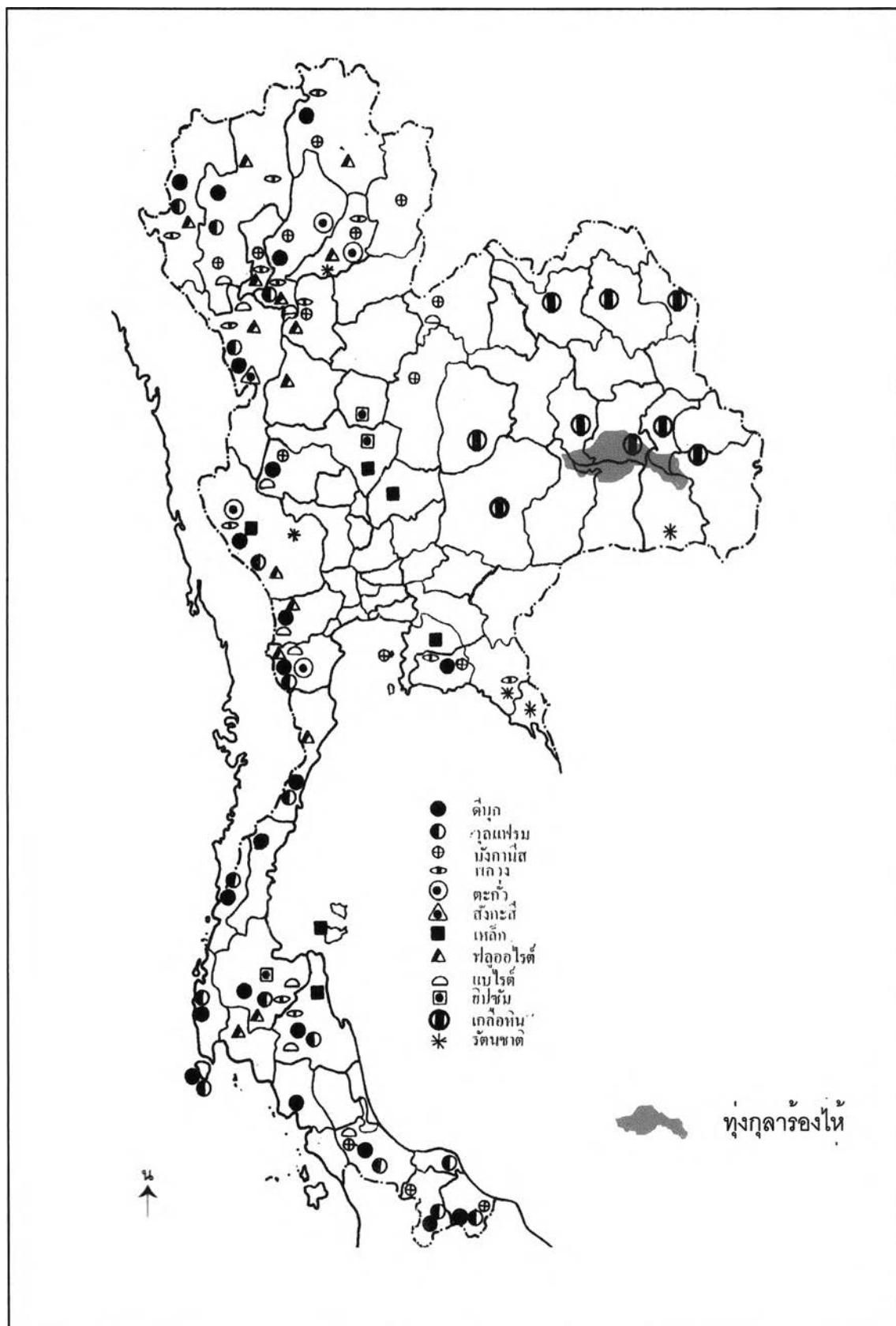
ภาพที่ 3.19 – 3.21 แสดงลักษณะต้นไม้ที่อยู่กระจัดกระจายกันในทุ่งนา และป่าละเมาะที่อยู่สลับกับทุ่งนา ซึ่งพบทั่วไปในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ โดยป่าไม้ผืนนี้เป็นแหล่งอาหารที่มีความสำคัญ เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ และเป็นแหล่งวัตถุดิบที่ใช้ในการดำรงชีวิตของชาวบ้านแถบนี้ เช่น แหล่งหาฟืน เผาถ่าน รวมทั้งไม้สร้างที่พักอาศัยรูปแบบต่างๆ

ภาพที่ 3.22 แผนที่แสดงการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินตามความเหมาะสมในการเพาะปลูกของประเทศไทย

ที่มา : ทุ่งกุลาร่องไห้ ภาค 1 ข้อมูลเบื้องต้นและการวางแผนการใช้ที่ดิน กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2521.

ภาพที่ 3.23 แผนที่แสดงแหล่งเกลือหินบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ และแหล่งแร่
ในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย

ที่มา : ทุ่งกุลาร้องไห้ ภาค 1 ข้อมูลเบื้องต้นและการวางแผนการใช้ที่ดิน
กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2521.

3.1.7 การคมนาคม

บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้มีทางหลวงแผ่นดินตัดผ่านจากทิศเหนือลงทิศใต้ ที่สำคัญ 3 สาย

คือ

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 ซึ่งตัดจากจังหวัดร้อยเอ็ดไปยังจังหวัดสุรินทร์ ผ่านอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอท่าตูม เป็นทางหลวงสายสำคัญผ่านกลางทุ่งกุลาร้องไห้

2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2063,219 ซึ่งผ่านมาจากอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ถึงอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ทางหลวงสายนี้ได้ตัดผ่านทางด้านทิศตะวันออกของทุ่ง

3. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2083 จากอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ถึงอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ผ่านอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ทางหลวงสายนี้ได้ตัดผ่านทางทิศตะวันตกของทุ่งกุลาร้องไห้

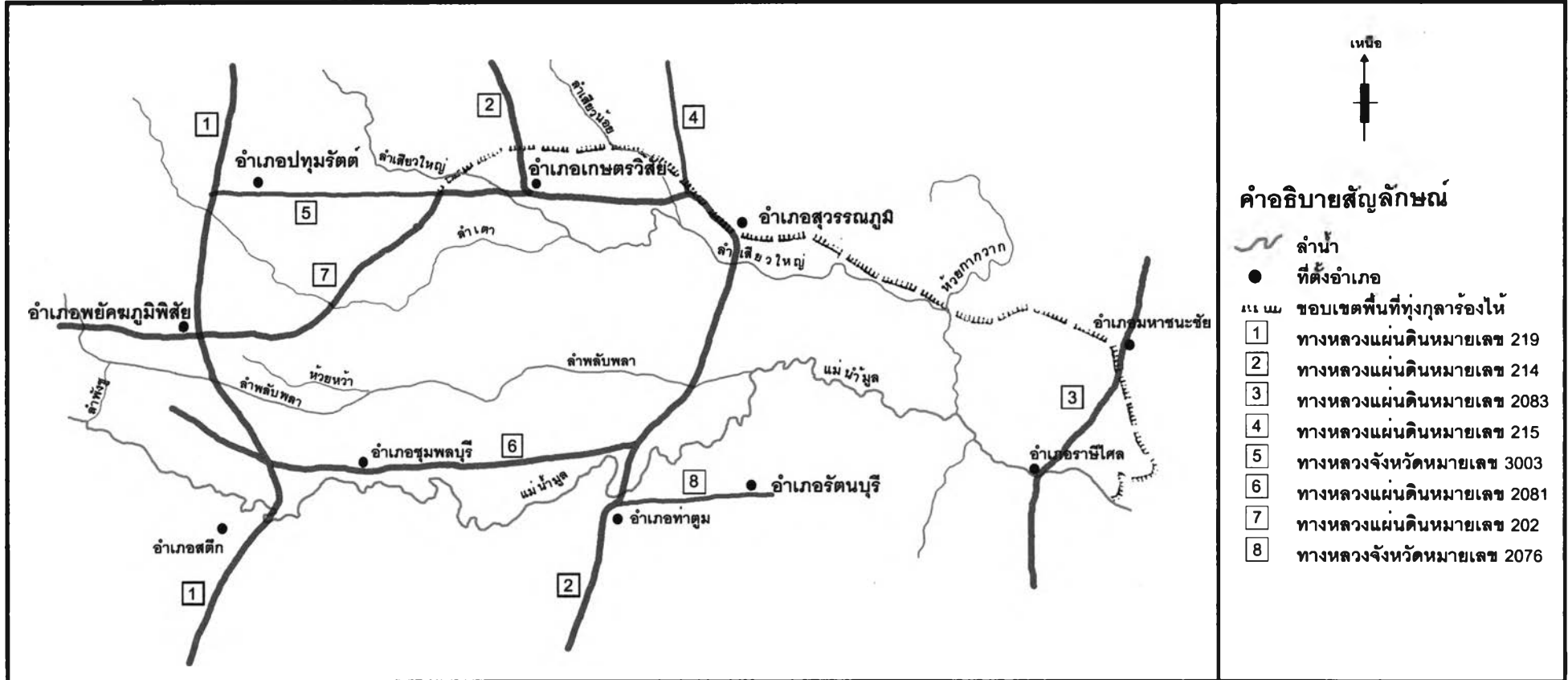
ทางด้านทิศตะวันออกไปทิศตะวันตกมีถนน 3 สาย คือ

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3003 เป็นถนนที่ตัดจากอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผ่านอำเภอบุพผรัตน์ ไปบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 2045 ที่สามแยกดงบัง จังหวัดมหาสารคาม

2. ทางด้านใต้ของทุ่ง มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2081 ซึ่งเป็นถนนแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 ที่บ้านตาสะ ผ่านอำเภอชุมพลบุรี ไปบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 219 ที่บริเวณอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

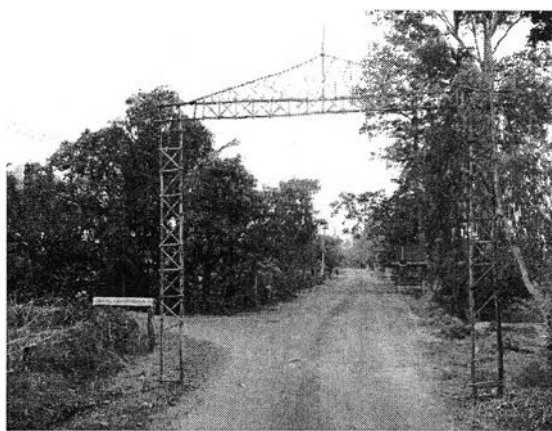
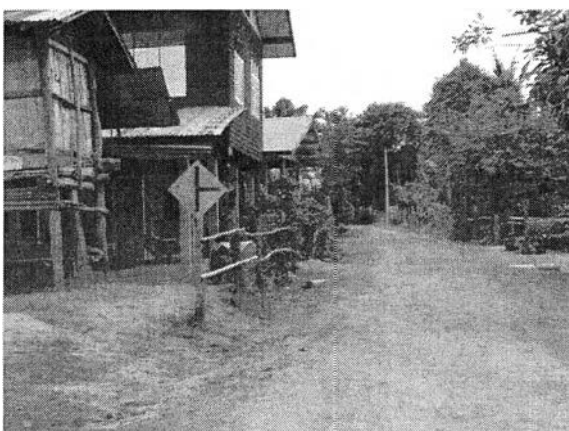
3. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 202 เป็นถนนที่แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3003 ไปตามแนวขอบทุ่งกุลาร้องไห้ด้านทิศตะวันตก ผ่านอำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และอำเภอ พุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นถนนที่ใช้สัญจรไปจังหวัดนครราชสีมา

การคมนาคมติดต่อระหว่างหมู่บ้านในเขตทุ่งกุลาร้องไห้มีทางเกวียนซึ่งใช้ติดต่อกันได้ทุกหมู่บ้านโดยเฉพาะในฤดูแล้งเท่านั้น ในฤดูฝนการติดต่อระหว่างหมู่บ้านลำบากมาก ในอดีตหากมีน้ำท่วมหนองทุ่งแล้ว การติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านก็จะทำได้โดยทางเรืออย่างเดียวเท่านั้น

ภาพที่ 3.24 แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

ที่มา : แก้ไขเพิ่มเติมจากเอกสารทุ่งกุลาร้องไห้ ภาค 1 ข้อมูลเบื้องต้นและการวางแผนการใช้ที่ดิน, กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2521.

ภาพที่ 3.25 – 3.28 แสดงลักษณะเส้นทางสัญจรระหว่างหมู่บ้านในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ หลายพื้นที่
ยังมีสภาพถนนเป็นทางลูกรังและดินอัด ซึ่งเดินทางอย่างลำบากมีในฤดูฝน

ภาพที่ 3.29 – 3.30 แสดงลักษณะเส้นทางสัญจรระหว่างอำเภอ จังหวัด หรือสถานที่ที่มีความสำคัญ
ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นถนนแอสฟัลติก

3.2 เหตุผลในการเลือกพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Case Study)

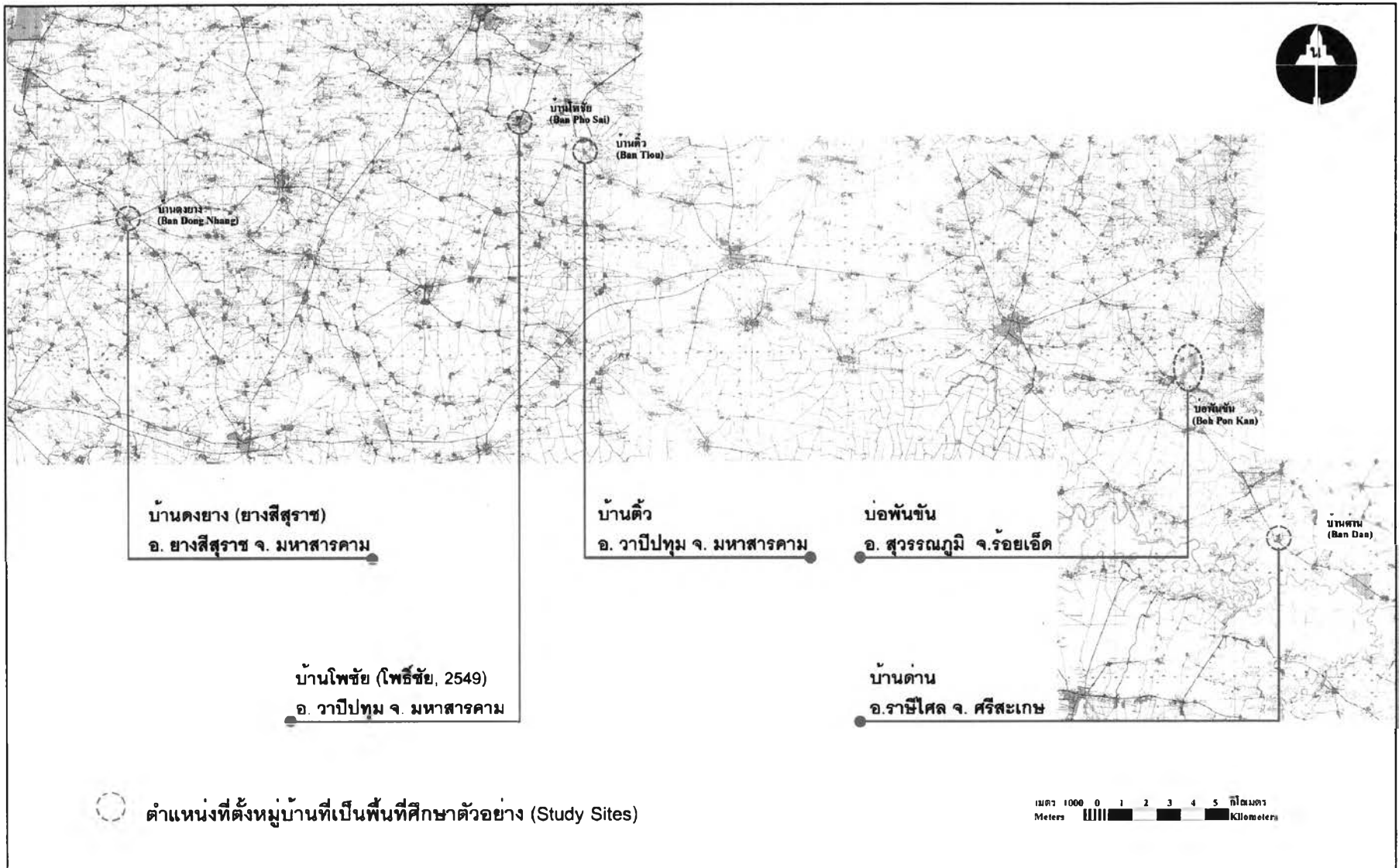
ประเด็นของการศึกษาภูมิทัศน์ของพื้นที่ คือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในพื้นที่โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานหลัก ได้แก่ เอกสารทางประวัติศาสตร์โดยใช้ประกอบกับแผนที่ประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ศึกษา โดยผู้ศึกษาได้เลือกบางส่วนของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง(Case Study เพื่อแสดงให้เห็นตัวอย่างการประยุกต์ใช้แผนที่ที่ได้จากการศึกษาในการทำความเข้าใจภูมิทัศน์ของพื้นที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งน่าจะเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อผู้การศึกษาหรือการดำเนินการขั้นก้าวหน้าต่อไป

เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา ได้แก่

1. เป็นพื้นที่ที่มีความชัดเจน ไม่ซับซ้อน เพื่อง่ายต่อการเปรียบเทียบ
2. เป็นพื้นที่ซึ่งมีจุดหมายตา(Landmark) ทางภูมิศาสตร์ ที่สามารถเปรียบเทียบได้ ทั้งอดีตและปัจจุบัน เช่น แม่น้ำ ป่าไม้ ภูเขา
3. เป็นพื้นที่ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ในแง่ของการเชื่อมโยง การเดินทางติดต่อกัน
4. เป็นพื้นที่ซึ่งมีสภาพพื้นที่ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากการบันทึกการสำรวจอย่างชัดเจน หรือมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย
5. เป็นพื้นที่ซึ่งมีความชัดเจนในแง่วิถีวัฒนธรรม โดยอาจมีความต่อเนื่องจากอดีต เช่น วัฒนธรรมการทำเกลือบริเวณบ่อพันขัน และพื้นที่ริมลำน้ำเสียวในอดีต ซึ่งในบางพื้นที่เลิกทำแล้ว และบางส่วนก็ยังมีการทำเกลืออยู่

ซึ่งจากเกณฑ์การพิจารณาในการเลือกพื้นที่ตัวอย่างในการศึกษา (Case Study) ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Case Study) เพื่อการประยุกต์ใช้แผนที่ภูมิทัศน์เชิงประวัติศาสตร์ในการทำความเข้าใจภูมิทัศน์ จึงประกอบด้วย 5 พื้นที่ ได้แก่

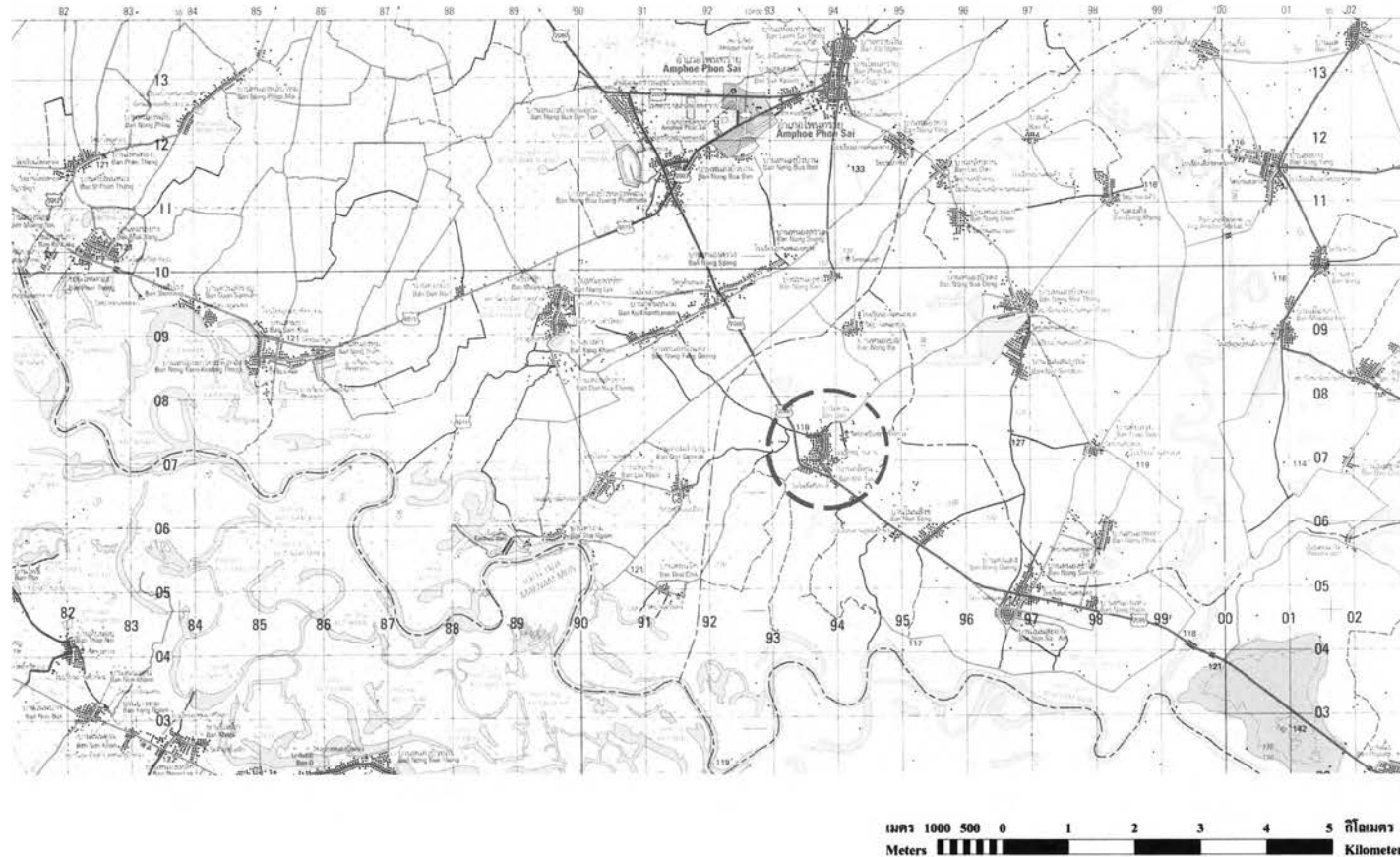
1. บ้านด่าน (Ban Dan)
2. บ่อพันขัน (Boh Pon Kan)
3. บ้านตี้ว (Ban Tiou)
4. บ้านโพชัย (Ban Po Sai)
5. บ้านดงยาง (Ban Dong Nhang)

ภาพที่ 3.31 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Study Sites) ที่มาของแผนที่ : แผนที่ภูมิประเทศ พ.ศ. 2542 มาตราส่วน 1:50,000 จากกรมแผนที่ทหาร

3.2 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Case study)

3.2.1 บ้านด่าน (Ban Dan)

คำอธิบายสัญลักษณ์

○ ตำแหน่งที่ตั้งของบ้านด่าน

ภาพที่ 3.32 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านด่าน (Ban Dan)
ที่มา : แผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน 1:50,000 พ.ศ.2542 กรมแผนที่ทหาร

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

อยู่ในพื้นที่การปกครองของตำบลบ้านด่าน อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีแนวเขต ดังนี้

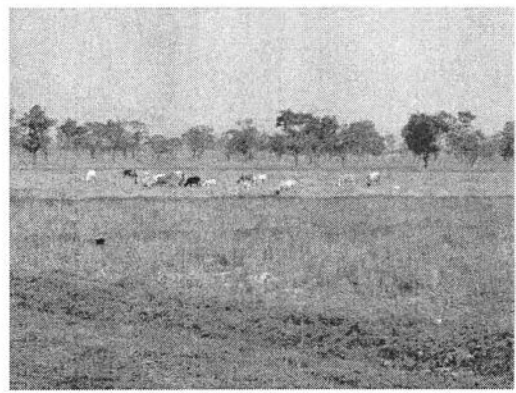
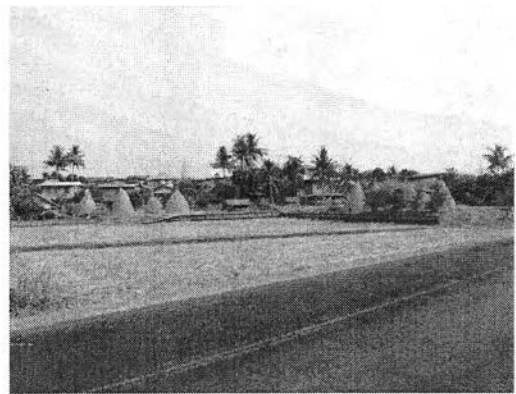
ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านหนองสูง อำเภอโพธิ์ทราย และบริเวณใกล้เคียง หมู่บ้านด้านทิศเหนือก็ติดต่อกับหนองบัว
ทิศใต้	ติดต่อกับแม่น้ำมูล
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับแนวป่าหนาแน่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับพื้นที่ทำนากว้างขวาง

2. สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ป่าผืนใหญ่ต่อเนื่องกัน โดยในบริเวณที่ราบมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 118 เมตร และป่าไม้ในด้านทิศตะวันออกมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 130 เมตร

3. การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำนาทั้งพื้นที่ และเลี้ยงสัตว์

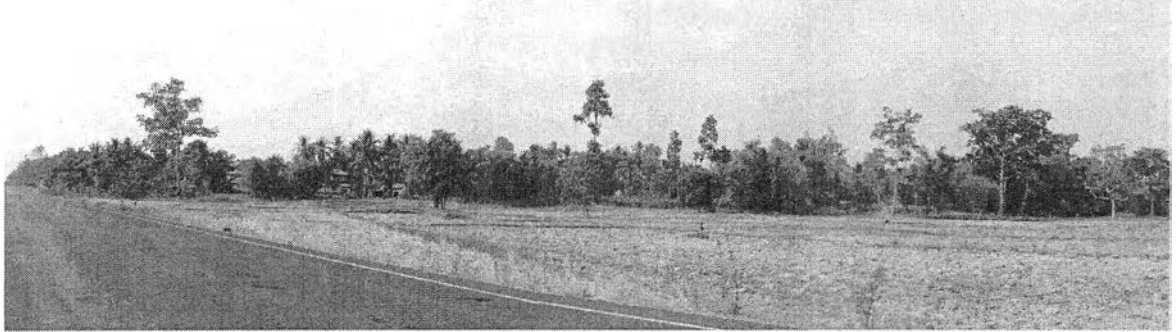

ภาพที่ 3.33 – 3.36 แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ้านด่าน

4. การคมนาคม

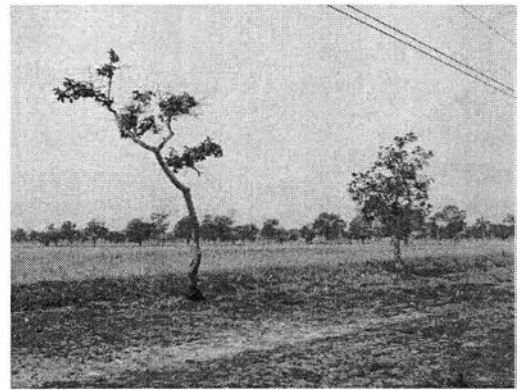
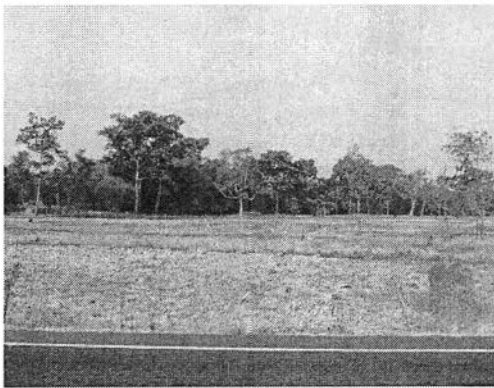
บ้านด่านอยู่ในเส้นทางเดินทางสู่อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2086 การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านเป็นถนนแอสฟัลต์

ภาพที่ 3.37 แสดงลักษณะเส้นทางคมนาคมของบ้านด่าน

5. ลักษณะพืชพันธุ์

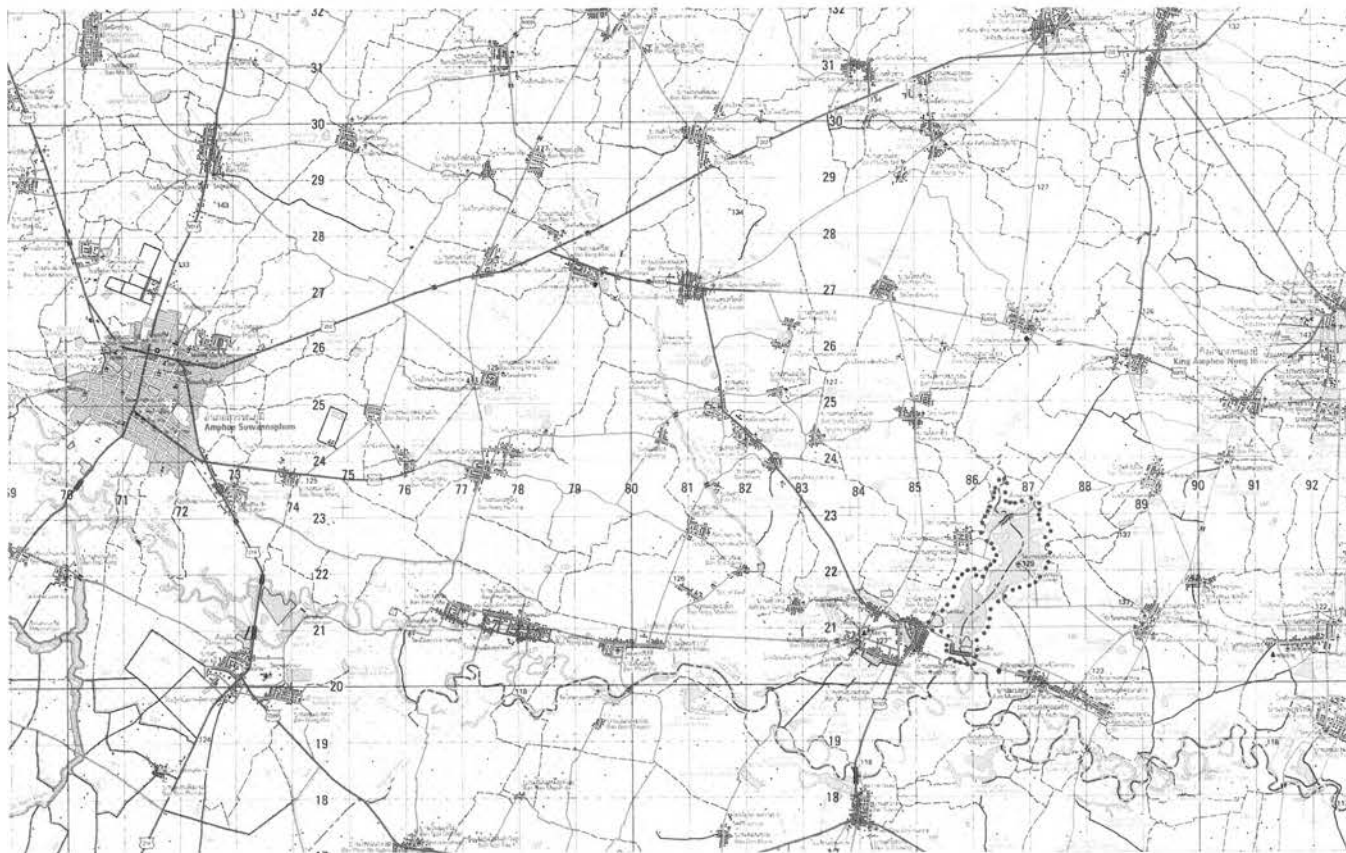
ลักษณะพืชพันธุ์ในบริเวณนี้ค่อนข้างเป็นพื้นที่ป่าที่ค่อนข้างสมบูรณ์ โดยมีพันธุ์ไม้หลักคือ พลวง ยางนา เต็ง รั้ง

ภาพที่ 3.38 – 3.40 แสดงลักษณะพืชพันธุ์
ในบริเวณบ้านด่าน

3.2.2 บ่อพันขัน (Boh Pon Kan)

คำอธิบายสัญลักษณ์

○ ตำแหน่งที่ตั้งของบ่อพันขัน

มาตรา 1000 500 0 1 2 3 4 5 กิโลเมตร
Meters Kilometers

ภาพที่ 3.41 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ่อพันขัน (Boh Pon Kan)
ที่มา : แผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน 1:50,000 พ.ศ.2542 กรมแผนที่ทหาร

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

อยู่ในพื้นที่การปกครองของอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีแนวเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	บริเวณทิศเหนือของบ่อพันขันติดต่อกับห้วยปลาเค้า และทิศเหนือของบ้านตาเณรเป็นพื้นที่นาของหมู่บ้าน และติดต่อกับหมู่บ้านหญ้าหนอง
ทิศใต้	ติดต่อกับแม่น้ำเสียว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับป่าเบญจพรรณที่หนาแน่น
ทิศตะวันตก	ด้านทิศตะวันตกของบ้านตาเณรติดต่อกับหนองผักตบ หนองน้ำธรรมชาติ และด้านทิศตะวันตกของบ่อพันขัน คือ บ้านตาเณร

2. สภาพภูมิประเทศ

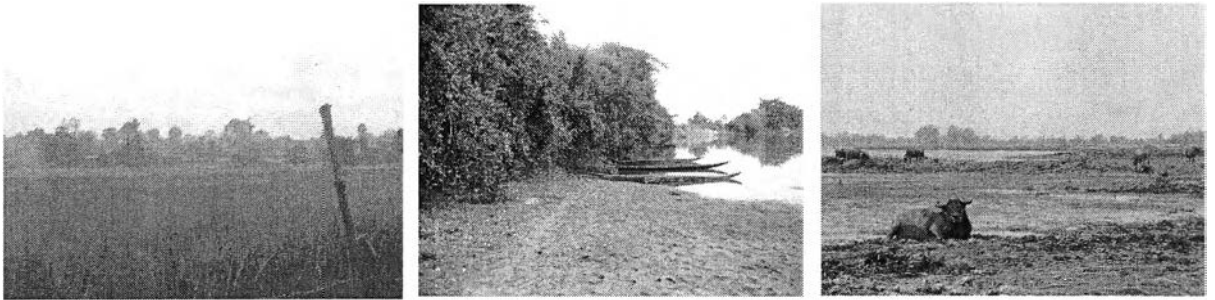
พื้นที่โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม เนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำ โดยมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 120 เมตร ป่าไม้ในด้านทิศตะวันออกมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 137 เมตร

รูปที่ 3.42 แสดงสภาพภูมิประเทศบริเวณบ่อพันขัน

3. การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

บริเวณบ่อผันชั้นเป็นพื้นที่ที่มีเกลือใต้ดินมาก เดิมบริเวณนี้ในฤดูแล้งจะมีการผลิตเกลือโดยทั่วไปรอบๆ พื้นที่บ่อ ซึ่งในปัจจุบันพฤติกรรมการใช้พื้นที่เปลี่ยนไปเป็นการทำนาเป็นหลัก การทำนาจะอยู่ชิดเขตหมู่บ้าน และครอบคลุมพื้นที่ไปทั่วบริเวณ โดยมีการพัฒนาระบบชลประทานเพื่อรองรับกิจกรรมทางการเกษตร นอกจากนี้บริเวณบ่อผันชั้นก็มีโครงการที่จะพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และมีการทำประมงด้วย

ภาพที่ 3.43 – 3.45 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ่อผันชั้นในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การทำนา ประมง และเลี้ยงสัตว์

ภาพที่ 3.46 – 3.48 แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ่อผันชั้นโดยการสร้างระบบชลประทานรองรับกิจกรรมทางการเกษตรและปรับพื้นที่บ่อเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

4. การคมนาคม

การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับบ่อพันธัน สภาพเส้นทางสัญจรเป็นถนนคอนกรีตสลักับทางลูกรังกว้างประมาณ 4 เมตร บางช่วงที่เป็นเส้นทางหลักจะเป็นถนนแอสฟัลต์ เช่น ถนนภายในหมู่บ้านตาเนอ เป็นถนนคอนกรีตและแอสฟัลต์ ส่วนบริเวณรอบๆ บ่อพันธันสภาพถนนยังเป็นถนนลูกรัง โดยปัจจุบันกำลังอยู่ในขั้นตอนของการปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งถนนทางเข้าบ่อพันธันและทางเชื่อมเกาะจะเป็นถนนแอสฟัลต์

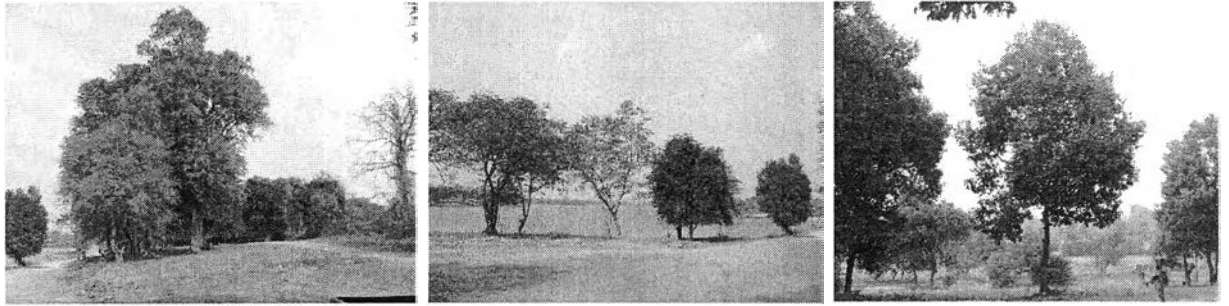
ภาพที่ 3.49 – 3.51 แสดงลักษณะเส้นทางการคมนาคมของหมู่บ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับบ่อพันธัน

ภาพที่ 3.52 – 3.54 แสดงลักษณะเส้นทางการคมนาคมบริเวณบ่อพันธัน
ซึ่งอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

5. ลักษณะพืชพันธุ์

บริเวณเนินรอบขอบบ่อพันขันมีต้นไม้ขึ้นเป็นกลุ่ม พืชพันธุ์ทั่วไปเป็นไม้เต็ง รั้ง ยางนา พลวง เหียง มะขามต้นขนาดใหญ่ ตะแบก ริมฝั่งบางส่วนปกคลุมด้วยทุ่งหญ้า ไม้ไผ่เตี้ยๆ และไม้พุ่มรวมถึงวัชพืชต้นเล็กๆ บริเวณลำน้ำเสียวซึ่งเป็นลำน้ำที่ติดต่อกับบ่อพันขันบริเวณริมตลิ่งปกคลุมด้วยต้นไม้หนาแน่นโดยทั่วไป

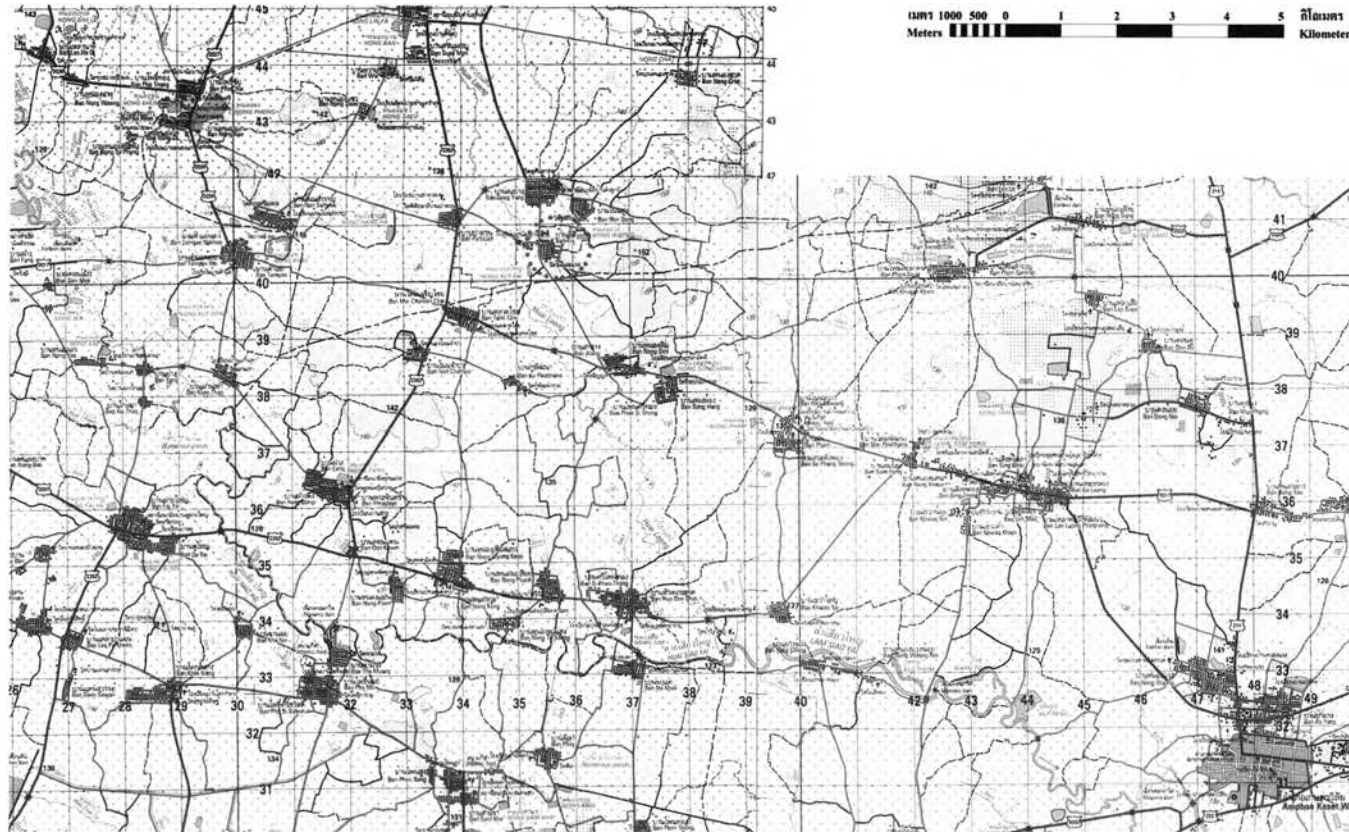

ภาพที่ 3.55 - 3.57 แสดงลักษณะพืชพันธุ์บริเวณบ่อพันขันที่เป็นต้นไม้ใหญ่ เช่น มะขาม ยางนา ตะแบก

ภาพที่ 3.58 - 3.60 แสดงลักษณะพืชพันธุ์บริเวณริมตลิ่งของบ่อพันขันและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทุ่งหญ้า ไม้พุ่ม และต้นไม้เตี้ยๆ

3.2.3 บ้านติ้ว (Ban Tiou)

คำอธิบายสัญลักษณ์

○ ตำแหน่งที่ตั้งของบ้านติ้ว

ภาพที่ 3.61 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านติ้ว (Ban Tiou)
ที่มา : แผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน 1:50,000 พ.ศ.2542 กรมแผนที่ทหาร

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

อยู่ในพื้นที่การปกครองของอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีแนวเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านดงยาง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตการปกครองอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับหนองกุดใหญ่ โดยมีห้วยหลวง ไหลผ่านในแนวเหนือใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหนองแวง แหล่งน้ำธรรมชาติ

2. สภาพภูมิประเทศ

บริเวณด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นเนิน มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 140 เมตร และในด้านทิศตะวันตกซึ่งมีห้วยแลงไหลผ่าน บริเวณริมห้วยมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 132 เมตร

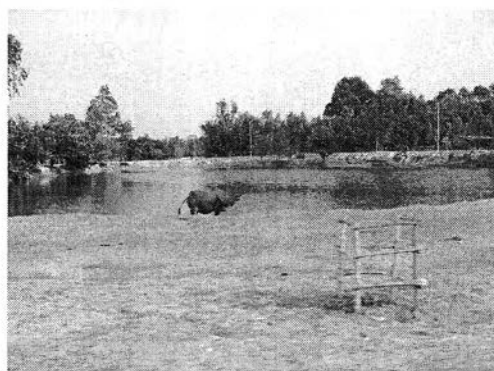
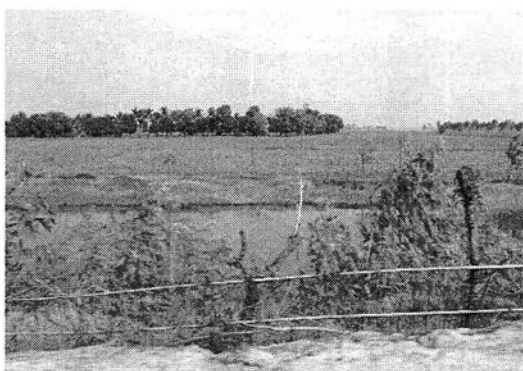

ภาพที่ 3.62 – 3.63 แสดงสภาพภูมิประเทศบางส่วนของบ้านดัว

3. การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่ทำนาเป็นหลัก และมีการทำสวนแทรกตามพื้นที่ทำนาด้วย โดยบริเวณที่ทำนาเป็นพื้นที่ที่อยู่โดยรอบหมู่บ้าน และครอบคลุมไปถึงเขตหมู่บ้านใกล้เคียง มีแหล่งน้ำซึ่งขุดขึ้นทั่วไป และบริเวณเขตหมู่บ้านซึ่งอยู่ติดต่อกับทุ่งนาชาวบ้านใช้เป็นพื้นที่สำหรับเผาถ่านเพื่อใช้ในครัวเรือน

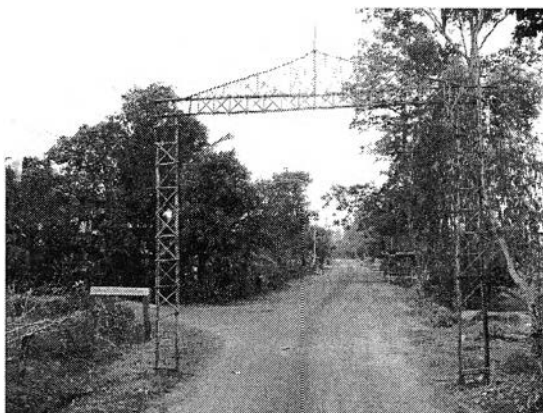

ภาพที่ 3.54 – 3.67 แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ้านดิว

4. การคมนาคม

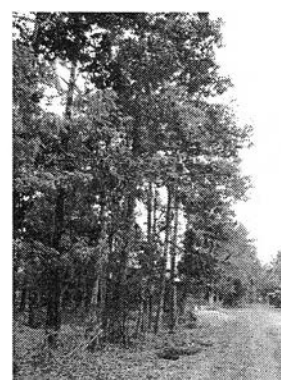
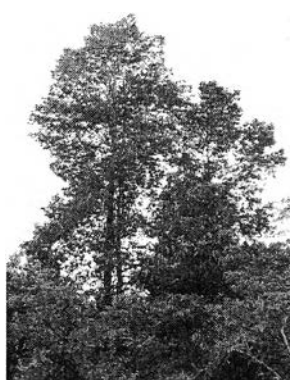
การคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ใช้ทางลูกรังกว้างประมาณ 4 เมตร ในการติดต่อกัน โดยในหน้าแล้งจะมีฝุ่นจากการสัญจรคลุ้งกระจายทั่วพื้นที่ แต่ในฤดูฝนการติดต่อระหว่างหมู่บ้าน จะค่อนข้างลำบาก ซึ่งนอกจากเส้นทางหลักนี้แล้ว ยังมีการใช้ทางเกวียนเดิมซึ่งใช้ติดต่อกันมานานด้วย

รูปที่ 3.68 – 3.70 แสดงลักษณะเส้นทางคมนาคมของบ้านดิวซึ่งเป็นถนนลูกรัง ทั้งถนนภายในหมู่บ้านและถนนที่ใช้ติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง

5. ลักษณะพืชพันธุ์

บริเวณภายในหมู่บ้านปลูกต้นไม้ทั่วพื้นที่ เช่น กัลว่ย มะขาม มะม่วง แต่มีพันธุ์ไม้ที่ขึ้นมากทั่วไปโดยเฉพาะบริเวณทางเข้าหมู่บ้านจะมีมากเป็นพิเศษคือ ต้นยางนา พืชพันธุ์ต่างถิ่นที่นำมาปลูก ได้แก่ กระถินณรงค์ มะขามเทศ ชีเหล็ก มีต้นไผ่และไม้ยืนต้นกระจายทั่วพื้นที่ทุ่งนา

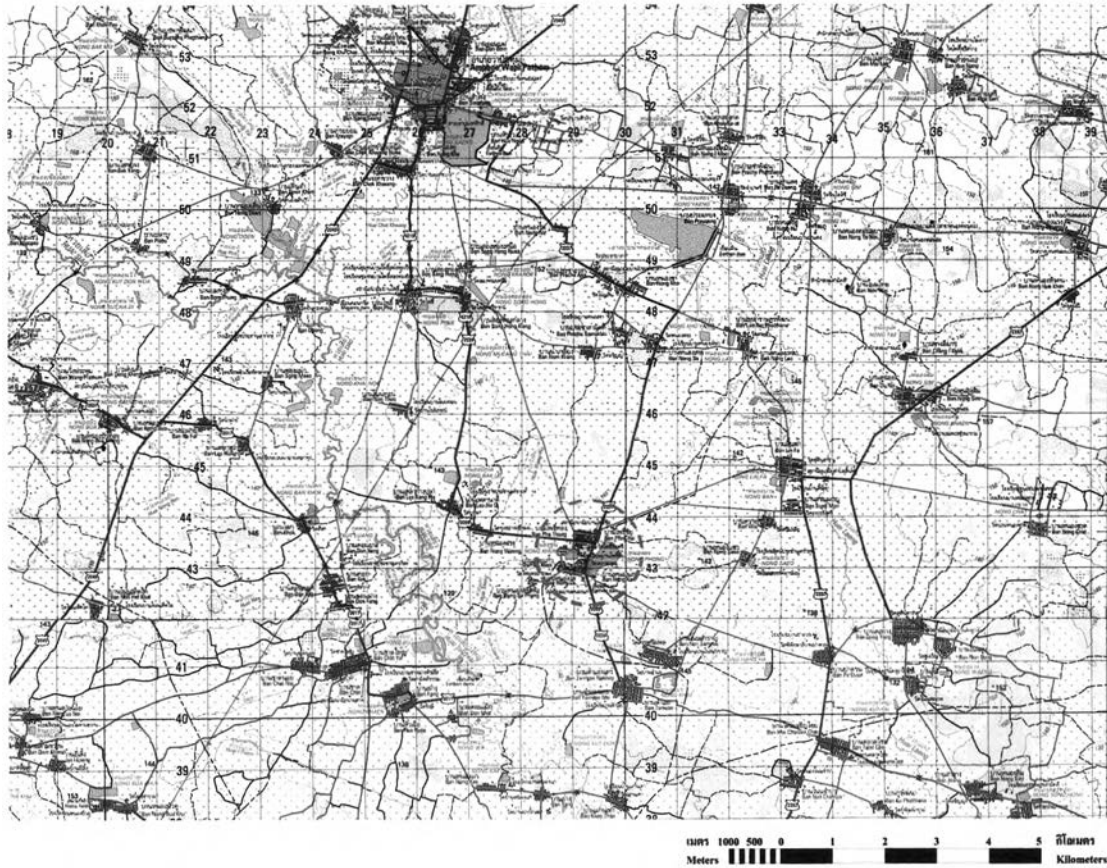
ภาพที่ 3.71 – 3.73 แสดงลักษณะพืชพันธุ์ภายในบริเวณบ้านตัว ส่วนใหญ่เป็นพืชสวน ต้นผลไม้ และยางนา

ภาพที่ 3.74 แสดงลักษณะพืชพันธุ์ที่นำมาปลูกในพื้นที่ เช่น ต้นกระถินณรงค์ภายในโรงเรียน

ภาพที่ 3.75 แสดงลักษณะพืชพันธุ์บริเวณทุ่งนารอบๆ บ้านตัว ซึ่งมีต้นไผ่และไม้ยืนต้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่

3.2.4 บ้านโพชัย (โพธิ์ชัย) (Ban Pho Sai)

คำอธิบายสัญลักษณ์

○ ตำแหน่งที่ตั้งของบ้านโพชัย (โพธิ์ชัย)

ภาพที่ 3.71 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านโพชัย (โพธิ์ชัย) (Ban Pho Sai)
ที่มา : แผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน 1:50,000 พ.ศ.2542 กรมแผนที่ทหาร

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

อยู่ในพื้นที่การปกครองของอำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดย

ทิศเหนือ	อยู่ห่างจากตัวอำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ประมาณ 9 กิโลเมตร
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านตำแย และบ้านโนนสำราญ โดยอยู่ห่าง ประมาณ 2 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	อยู่ห่างจากลำเสียวประมาณ 3 กิโลเมตร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหนองผง แหล่งน้ำธรรมชาติ

2. สภาพภูมิประเทศ

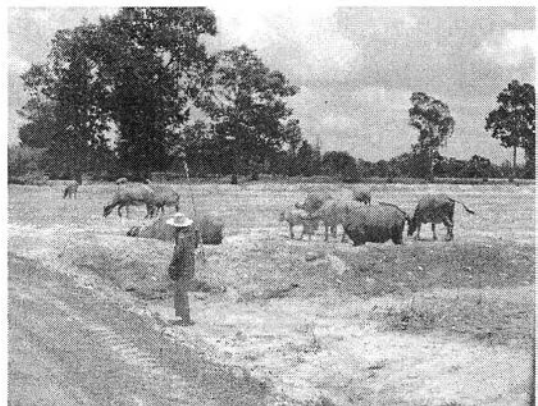
ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีหนองผงซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญต่อชุมชน โดยบริเวณรอบๆ หนองผงเป็นพื้นที่ลุ่ม มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 140 เมตร และในด้านทิศตะวันตกประมาณ 3 กิโลเมตรมีลำน้ำเสียวไหลผ่าน บริเวณริมลำน้ำมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 129 เมตร

ภาพที่ 3.77 - 3.78 แสดงสภาพภูมิประเทศบางส่วนที่บ้านโพชัย (โพธิ์ชัย)

3. การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่ทำนาเป็นหลัก โดยบริเวณที่ทำนาเป็นพื้นที่บริเวณกว้างรวมถึงพื้นที่ที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน และครอบคลุมไปถึงเขตหมู่บ้านใกล้เคียง หนองผงซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญต่อการใช้ประโยชน์ของชาวบ้านโพชัยและหมู่บ้านใกล้เคียง โดยเป็นทั้งแหล่งน้ำใช้เลี้ยงสัตว์ และแหล่งอาหารของชาวบ้านในช่วงฤดูกาลต่างๆ

ภาพที่ 3.79 - 3.82 แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ้านโพชัย (โพธิ์ชัย)

4. การคมนาคม

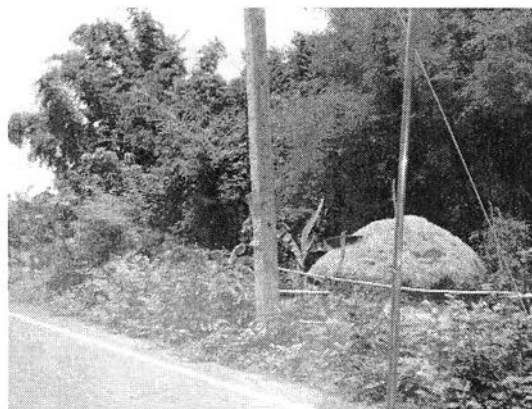
การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านมีทั้งถนนแอสฟัลติก และที่ยังเป็นถนนลูกรังโดยสภาพถนนค่อนข้างดี ถนนลูกรังเป็นเส้นทางเกวียนเดิมที่มีการใช้มานาน ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคมากนักกับการเดินทางในช่วงฤดูฝน

ภาพที่ 3.83 – 3.85 แสดงลักษณะเส้นทางการคมนาคมของบ้านโพชัย (โพธิ์ชัย) ซึ่งมีทั้งที่สภาพถนนที่เป็นถนนแอสฟัลและถนนลูกรัง

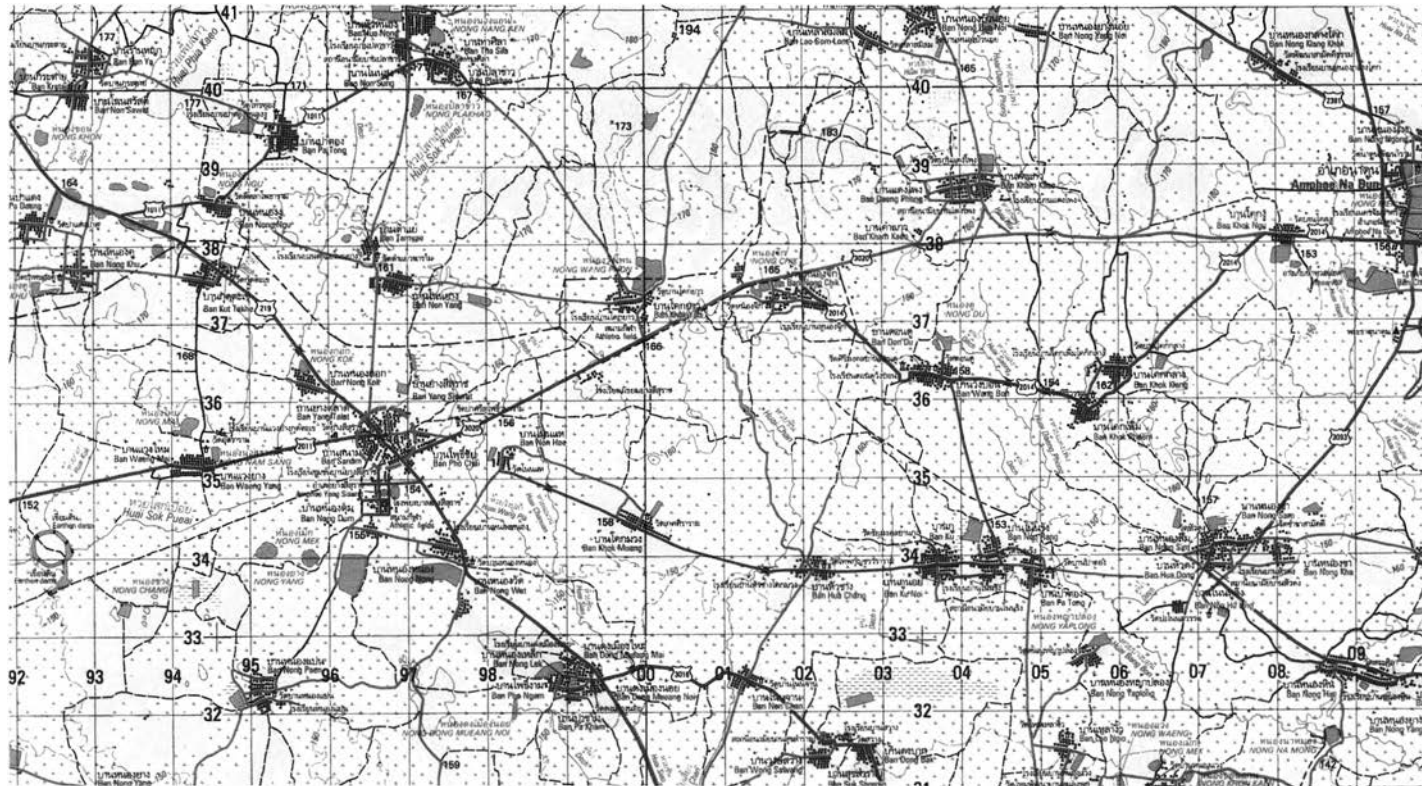
5. ลักษณะพืชพันธุ์

บริเวณภายในหมู่บ้านและพื้นที่รอบๆ ใกล้เคียงหมู่บ้านเป็นต้นผลไม้ซึ่งนำมาปลูกเช่น กัลย ะขาม มะม่วง มะพร้าว นอกจากนี้ยังมีต้นไผ่ซึ่งเป็นพืชพันธุ์ที่มีมากกระจายทั่วบริเวณ ส่วนที่เป็นป่าชุมชนมีไม้ยืนต้นประเภทไม้เบญจพรรณจำพวก เต็ง รัง ในบริเวณริมแหล่งน้ำปกคลุมด้วย ไม้พุ่มต่ำและกอไผ่

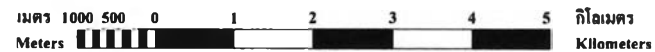
ภาพที่ 3.86 - 3.89 แสดงลักษณะพืชพันธุ์ที่อยู่ภายในและพื้นที่รอบๆ บ้านโพชัย (โพธิ์ชัย)

3.2.5 บ้านดงยาง (Ban Dong Nhang)

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ตำแหน่งที่ตั้งของบ้านดงยาง (ยางสีสุราช)

ภาพที่ 3.91 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านดงยาง (Ban Dong Nhang)
ที่มา : แผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1:50,000 พ.ศ.2542 กรมแผนที่ทหาร

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

อยู่ในพื้นที่การปกครองของอำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม โดย

ทิศเหนือ	ติดต่อกับทุ่งนาของอำเภอสลับกับพื้นที่ป่า
ทิศใต้	ติดต่อกับหนองหนอง และหนองดุม แหล่งน้ำธรรมชาติ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับทุ่งนาและหมู่บ้านโนนแห อำเภอยางสีสุราช
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทุ่งนาและหมู่บ้านเวียงยาง อำเภอยางสีสุราช

2. สภาพภูมิประเทศ

ทำเลที่ตั้งชุมชนมีลักษณะเป็นเนิน จุดที่สูงที่สุดของพื้นที่จะอยู่บริเวณกลางเมือง และพื้นที่รอบๆ ชุมชนเป็นพื้นที่ราบ มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 156 เมตร ด้านทิศเหนือของชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่ป่า มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 160 เมตร

3. การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

การทำน่ายังเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินหลักของหมู่บ้านเหมือนเช่นพื้นที่อื่นๆ โดยมีการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติเดิมที่สำคัญและอยู่ใกล้เคียงบ้านดงยาง (ยางสีสุราช) เพื่อให้สามารถรองรับกับกิจกรรมทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลังฤดูเก็บเกี่ยวมีการใช้พื้นที่นาเพื่อการเลี้ยงสัตว์

ภาพที่ 3.91 – 3.94 แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่บ้านดงยาง (ยางสีสุราช) ในปัจจุบัน

4. การคมนาคม

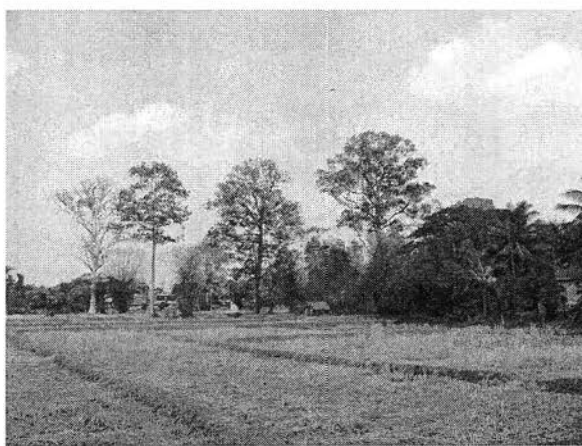
บ้านดงยางหรืออย่างสีสุราขอยู่ในเส้นทางเดินทางสู่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และเดินทางเข้าสู่อำเภอเมืองมหาสารคาม โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219 การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านเป็นถนนแอสฟัลต์ ถนนภายในหมู่บ้านบางช่วงยังมีสภาพทางสัญจรเป็นดินอัดและทางลูกรัง

ภาพที่ 3.95 – 3.98 แสดงลักษณะเส้นทางคมนาคมในบ้านดงยาง (อำเภอยางสีสุราช) และพื้นที่ใกล้เคียง

5. พืชพันธุ์

เดิมพันธุ์ไม้หลักของพื้นที่คือ ต้นยางนา โดยมีทั่วไปเต็มพื้นที่ ปัจจุบันต้นยางนาใหญ่เหลืออยู่น้อยมากโดยมีเหลืออยู่บริเวณทางเข้าและทางออกชุมชน ทั้งนี้ในชุมชนด้านทิศตะวันออกก็ยังคงมีสภาพการดำรงชีวิตดั้งเดิม มีพันธุ์ไม้พื้นค่อนข้างหนาแน่น โดยเฉพาะต้นยางนาและต้นไผ่ แต่ก็เป็นยางนาที่ยังไม่โตเต็มที่นัก

ภาพที่ 3.99 – 3.103 แสดงลักษณะพืชพันธุ์บริเวณบ้านดงยาง (ยางสีสุราช) และพื้นที่ใกล้เคียง

สรุปการเลือกพื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Study Sites)

พื้นที่ศึกษาตัวอย่าง (Case Study) มีความสำคัญต่อการนำเสนอวิธีการศึกษาภูมิทัศน์ของพื้นที่ โดยแต่ละพื้นที่ที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษาตัวอย่างจะมีลักษณะแตกต่างกัน เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความหลากหลายทั้ง ลักษณะของภูมิทัศน์ และลักษณะของการเปลี่ยนแปลง
2. เพื่อการเปรียบเทียบให้เห็นตัวอย่างการประยุกต์ใช้แผนที่ในการทำความเข้าใจภูมิทัศน์รูปแบบต่างๆ อย่างชัดเจนขึ้น ซึ่งน่าจะเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาหรือการดำเนินการขั้นก้าวหน้าต่อไป

โดยสามารถสรุปพื้นที่ตัวอย่างที่เลือกศึกษา ดังนี้

ลำดับ	เกณฑ์	บ้านด่าน	บ่อพันขัน	บ้านดิว	บ้านโพธิ์ชัย	บ้านดงยาง
1	เป็นพื้นที่ที่มีความชัดเจน ไม่ซับซ้อน เพื่อง่ายต่อการเปรียบเทียบ	*	*	*	*	*
2	เป็นพื้นที่ที่มีจุดหมายตา (Landmark) ทางภูมิศาสตร์ที่สามารถเปรียบเทียบได้ ทั้งอดีตและปัจจุบัน เช่น แม่น้ำ ป่าไม้	*	*			
3	เป็นพื้นที่ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ในแง่ของการเชื่อมโยง การเดินทาง ติดต่อกัน			*	*	
4	เป็นพื้นที่ซึ่งมีสภาพพื้นที่ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากบันทึกการสำรวจในอดีตอย่างชัดเจน หรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อย	*	*	*	*	*
5	เป็นพื้นที่ซึ่งมีความชัดเจนในด้านวัฒนธรรม โดยอาจเป็นวัฒนธรรมที่มีความต่อเนื่องจากอดีต เช่น วัฒนธรรมการทำเกลือ การตีเหล็ก		*	*	*	

1. บ้านด่าน บ่อพันขัน บ้านดิว บ้านโพธิ์ชัย และบ้านดงยาง เป็นพื้นที่ที่สามารถอ้างอิงข้อมูลการบันทึก เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ที่ค่อนข้างชัดเจนกว่าพื้นที่อื่นๆ ในขอบเขตที่ทั้งหมดที่ทำการศึกษา
2. บ้านด่าน และบ่อพันขัน เป็นพื้นที่ที่มีจุดหมายตา (Landmark) ทางภูมิศาสตร์ที่มีความชัดเจน สามารถอ้างอิงเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง อดีต-ปัจจุบันได้ โดยบริเวณบ้านด่าน จุดหมายตาสำคัญคือ ดงบ้านด่าน ซึ่งเป็นป่าไม้ขนาดใหญ่ ประกอบด้วยไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ จำพวก ไม้มะค่า และไม้ตะเคียน ส่วนบ่อพันขันเป็นหนองน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งทำเกลือสำคัญของภูมิภาคนี้ในอดีต
3. หมู่บ้านที่มีความชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้านการเชื่อมโยง การเดินทางติดต่อกัน รวมถึงความสัมพันธ์กันด้านวัฒนธรรม คือ บ้านดิวกับบ้านโพธิ์ชัย เป็นหมู่บ้านที่มีการตีเหล็ก และแลกเปลี่ยนทรัพยากรและวัตถุโบราณดีเหล็กมาตั้งแต่อดีต